

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У
БЕОГРАДУ
Гж2 157/18
16.03.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Марине Јакић, председника већа, Весне Миљуш и Веселинке Милошевић, чланова већа, у парници тужиоца АА, чији је пуномоћник, адвокат АБ, против ББ, чији је пуномоћник адвокат АБ1, ради измене одлуке о вршењу родитељског права, одлучујући о жалби тужиоца и жалби тужене изјављене против пресуде Трећег основног суда у Београду П2.бр. 424/16 од 02.03.2017. године, у седници већа одржаној дана 16.03.2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Трећег основног суда у Београду П2.бр. 424/16 од 02.03.2017. године и жалбе тужиоца и тужене **ОДБИЈАЈУ** као неосноване.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П2.бр. 424/16 од 02.03.2017. године, у ставу првом уређени су лични односи малолетног ММ са мајком ББ тако што ће дете виђати мајку друге и четврте суботе у месецу од 14,00 до 18,00 часова на начин и на месту које они договоре уз превасходно уважавање жеље детета. Ставом другим одлучено је да се том пресудом мења пресуда Првог основног суда у Београду П2.бр. 2070/11 од 20.04.2012. године у ставу четвртом изреке пресуде која се односи на одржавање личних односа малолетног детета са мајком. Ставом трећим одбијен је захтев тужиоца АА којим је тражио да се тужена ББ делимично лиши родитељског права над малолетним ММ и то права на одржавање личних односа са дететом и уреде

лични односи малолетног детета са мајком тако што ће се одвијати сваке друге среде у месецу у контролисаним условима у просторијама Градског центра за социјални рад Одељење Нови Београд. Ставом четири изреке пресуде одређена је привремена мера а којом се уређују лични односи малолетног ММ са мајком ББ тако што ће дете виђати мајку друге и четврте суботе у месецу од 14,00 до 18,00 часова на начин и на месту које они договоре уз превасходно уважавање жеље детета па се овом привременом мером мења привремена мера П2.бр. 3993/13 од 15.05.2014. године којом су уређени лични односи малолетног ММ са мајком ББ. Ставом петим изреке пресуде одређено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Благовременом жалбом тужилац је пресуду добијао из свих законских разлога.

Благовременом жалбом тужена је добијала пресуду у делу који се односи на трошкове поступка из свих законских разлога. Трошкове другостепеног поступка је тражила.

Тужилац је дао одговор на жалбу тужене. Трошкове другостепеног поступка је опредељено тражио.

Испитујући правилност ожалбене пресуде у смислу одредбе члана 386 Закона о парничном поступку, у вези чл. 202 ПЗ Апелациони суд је нашао да жалбе тужиоца и тужене нису основане.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из чл. 327 ст. 2 тач. 1,2,3,5,7 и 9 ЗПП које овај суд пази по службеној дужности. Пресуда нема недостатака због којих се не може испитати, наведени су разлози о битним чињеницама који су јасни и непротивречни, изрека пресуде је разумљива и непротивречна сама себи и разлозима пресуде, па се жалбом неосновано истиче битна повреда из чл. 374 ст. 2 тач. 12 ЗПП.

Из чињеничног утврђења проистиче да је правноснажном пресудом Првог основног суда у Београду П2.бр. 2070/11 од 20.04.2012. године разведен брак парничних странака, заједничко дете малолетни ММ рођен __ године поверен оцу АА који ће самостално вршити родитељско право, тужена је обавезана да на име свог доприноса за издржавање плаћа месечно износ од 15.000,00 динара док за то буду испуњени законски услови. Начин одржавања личних односа малолетног детета са мајком уређен је тако да малолетно дете проводи са мајком уторком и четвртком од 16,00 до 20,00 часова оне недеље када је мајчин викенд у седмици а када је очев викенд уторак и петак и то уторак од 16,00 до 20,00 часова, и петак од 16,00 до 18,00 часова, а мајка ће дете преузимати из вртића и по истеку времена виђања дете враћати оцу испред зграде у којој живи, 20 дана у току лета и 10 дана у току зимског периода, док ће малолетни ММ са сваким од родитеља наизменично проводити сваки други државни и верски празник, сваки други рођендан и крсну славу, све почев од 27.03.2012. године па убудуће.

Пре подношења тужбе у текућој парници тужена је поднела тужбу за измену одлуке о поверавању малолетног детета. Тужилац је потом 06.08.2013. године поднео

тужбу којом је тражио да се тужена делимично лиши родитељског права и то права на чување и васпитање детета као и права на одржавање личних односа са малолетним дететом ММ те да се уреди начин виђања малолетног ММ са мајком ББ, тако што ће мајка виђати малолетног ММ сваке друге среде у месецу у временском периоду од 14,00 до 16,00 часова уз надзор органа старатељства и присуство тужиоца у просторијама Градског центра за социјални рад Одељење Нови Београд. По његовим наводима тужена несавесно врши и злоупотребљава родитељско право те физички и емоционално злоставља дете тако што га је чупала за косу на темену или зулуфима, завртала руку, вукла га за уши, а вербално тако што му је говорила "да расте у злог дечака као његов отац", да га је "тата украо од ње да би од деде добио стан и ауто," да ће да "заврши у поправном дому", те да је дете причало да га мајка затвара у купатило са угашеним светлом без прозора и да сме да изађе само када престане да плаче или када му прође казна. Тужена се није придржавала утврђеног модела виђања, половину својих термина је прескакала потом је било проблема и приликом преузимања детета, јер није преузимала нити враћала дете како је пресудом одређено, а у једном тренутку је одлучила да прекине сваки контакт са дететом.

Првостепени суд је из исказа странака, бројних извештаја и стручних мишљења Центра за социјални рад, од септембра 2013. до закључења главне расправе, садржине детаљно изложене у првостепеној пресуди, налаза и мишљења комисије вештака Клиничког центра Србије- Клиника за психијатрију од 10.04.2014. године, са писменим допунама и одговорима на истакнуте примедбе и саслушањем вештака-чланова комисије и представника стручног тима органа старатељства, правилно утврдио да су се околности у погледу одржавања личних односа детета и мајке битно измениле и да је оправдано да се у том делу претходна одлука измени.

Није спорно да се лични односи нису одвијали на начин одређен претходном пресудом, да дете нема информацију о пореклу и да су оба родитеља засновала нове заједнице.

Из стручног налаза Центра за социјални рад Нови Београд од 20.09.2013 проистиче да породица се налази на евиденцији тог одељења од 2005. године ради процене подобности ББ и АА за усвајање малолетног детета, а од 2010. године поново су на евиденцији због поступка развода брака и поверавања малолетног ММ. Са малолетним ММ се лако успоставља контакт отворен је и комуникативан, негован, уредан и одаје утисак детета са лепим манирима у понашању и говору. Адаптиран је на услове живота са оцем уз присуство и непосредно ангажовање Зоранових родитеља, а ММ себе доживљава као део средине у којој живи и која представља извор сигурности за њега те је и манифестовао већу приврженост оцу и изражавао је отпор да се виђа са мајком, због како наводи мајчиног омаловажавања оца детета те мајчиног вређања и ниподаштавања. Модел виђења успостављен правноснажном пресудом одвијао се отежано из различитих разлога, а преважно због проблема у родитељским релацијама и због одсуства квалитетне родитељске комуникације, да су односи детета и мајке прекинути два месеца пре подношења тужбе и да би најцелисходније било да се родитељима изрекне судска мера упозорења, да се упуте у развојно саветовалиште, да се спроводе терапијски третмани као и да се упуте на психијатријско вештачење родитељских капацитета.

Из налаза КЦС од 10.04.2014. године са допунама и одговорима на примедбе, проистиче да АА нема знака и симптома било ког тежег поремећаја душевног здравља који би искључивао подобност за вршење родитељског права и нормалне је организационе личности адекватне ефикасности, флексибилне стратегије у суочавању са проблемима који карактерише присуство нарцистичких црта у структури личности а у домену родитељства адекватно препознаје и спреман је да задовољи потребе детета. Мајка ББ нема знакова и симптома било које душевне болести или душевне поремећености, реч је о особи са интелектуалним капацитетима на нивоу високог просека а на персоналном плану карактеришу нефлексибилност, егоцентричност, тешкоће у модулацији афекта, елементи грандиозности, те редуковани капацитети за успостављање дубљих и реципрочних релација што упућује на ограничене капацитете за родитељство односно вршење родитељског права. Дете ММ је просечне интелигенције са присуством елемената самосталности у понашајној равни и уз понашање које је адекватно његовом календарском узрасту. У емоционалној размени са родитељима у односу на оца се може означити као блискост а у односу на мајку као дистанцираност и конфликтност те су мишљења да у начину одржавања личних односа са мајком треба се ограничити на виђања у контролисаним условима ЦСР два пута месечно уз препоруку реевалуације за две године када ће се стећи услови да и дете самостално изнесе своје мишљење у вези даљег одржавања личних односа са мајком. Отац је занемаривао чињеницу да је интерес мал. ММ да успостави и одржи везе као дете са мајком а у циљу неговања и развијања осећања љубави. С друге стране мајка је негирала проблеме инсистирањем да је искључиво тужилац одговоран за прекид контакта са дететом не сагледавајући сопствену одговорност јер се у свом понашању ослањала на нижи его одбране: порицање, пројекцију, идеализацију што отежава прихватање одговорности за сопствене поступке те је оправдавала своје понашање здравственим проблемима, финансијском ситуацијом итд, и препуштала малолетном детету иницијативу за одржавање контаката што је за њега и његов узраст било збуњујуће. Потом се решењем Трећег основног суда у Београду П2.бр. 3993/13 од 15.05.2014. године уређују лични односи у погледу виђања мал. ММ са мајком ББ тако што ће се одвијати сваке друге среде у месецу у контролисаним условима ГЦСР Нови Београд.

Виђање је започето 12.01.2015. године, одвијало са променљивим исходима, било је прекинуто у трајању од око годину дана и поново је успостављено од 24.03.2016 године у просторијама органа старатељства у Новом Београду. Процена органа старатељства је да родитељи нису стекли увид у своја неадекватна родитељска реаговања, те да је у интересу мал. ММ да се текући поступак оконча и превазиђу проблеми конфликта родитеља који се одражавају на дете.

Стручни радници органа старатељства који су присуствовали виђању у контролисаним условима констатују да дете нема адекватну емоционалну размену са мајком, формално је присутан, учествује у активности које мајка предложи, али често негодује, невољно одговара на њена питања, исказује досаду, често гледа на сат, незаинтересованост за предлоге мајке о начинима провођења заједничког времена и у већини сусрета је провејавао отпор према контролисаним сусретима, а садржаји које је мајка унапред припремала су краткотрајно заокупљали ММ пажњу. Приликом сусрета

када је мајка донела албум са фотографијама са заједничких путовања где су се присећали тих ситуација, сусрет је прошао са обостраним задовољством. Сусрети су били променљивог квалитета а однос детета је варирао од потпуног незадовољства до формалног прихватања и активног учешћа када му је то одговарало. Детету је напорно да долази у Центар у одређено време, је му то ремети његове обавезе и слободно време. С друге стране мајка је испољавала позитивну родитељску мотивацију, бригу за ММ обавезе у школи, слободно време, дружење, и друга искуства и активности. ММ повремено отпора, незадовољство и негативизам у односу на њу је каналише примерен његовом узрасту.

Процена Центра за социјални рад је да виђање у контролисаним условима ограничава садржај и структуру комуникације мајке и сина који сада већ има 12 година, време и трајање сусрета се све теже усклађује са развојним интересовањем и потребама детета, његовим школским обавезама и ваншколским активностима и представља препреку за продубљивање и обогаћивање узајамног односа, детету је непријатно наметање обавезе да дође у одређено време у Центар, нарочито после школе. Стручни тим сматра да ће дете и мајка развити садржајнији однос ако се буду виђали у неконтролисаним условима свака друге и четврте суботе у месецу од 14,00 до 18,00 часова на начин и месту како се договоре уз превасходно ужавање и жеље детета. По мишљењу комисије вештака и стручних тимова органа старатељства проблем се не може разрешити ограничавањем односа са мајком надзором посета, јер услед дуготрајног надзора виђање губи смисао. На садашњем узрасту, развојни потенцијали детета су много већи него у претходном периоду, дете је способно да потребе и осећања искаже конкретније и да разуме природу односа са родитељем са којим се виђа на другачији начин него што је то могло у нижем узрасту.

На основу овако правилно и потпуно утврђеног чињеничног стања, правилно је првостепени суд применио материјално право доношењем побијане пресуде.

На основу свеобухватне анализе конкретне правне ствари, узимајући у обзир личности родитеља мал. ММ, њихове родитељске капацитете, обострану заинтересованост за дете, превазилажење личног проблема мајке како сопственог психичког тако и у односу према детету, узраст детета и чињеницу да је у почетку парнице дете имало седам година, а приликом окончања поступка 12 година, психофизички развој самог мал. ММ, правилно је суд одлучио да виђење мајке и детета треба изместити из контролисаних услова и дати им могућност да у слободним условима, на што спонтанији начин развијају пордични однос. Виђење у контролисаним условима је само по себи ограничавајуће, мора да буде радним даном у радно време Центра за социјални рад, у затвореном простору, што повећава отпор детета које са мајком још увек није изградило близак однос и које жели да изађе из скученог простора, сматрајући да адекватније може да проведе време које му је одређено за виђање са мајком. Одређени модел, свака друга субота од 14,00 до 18,00 часова у слободним условима може да пружи спонтанију комуникацију између мајке и детета као и могућност да се контакти испуне садржајима који би за малолетно дете били прихватљивији. Налаз и мишљење комисије вештака КЦС Клинике за психијатрију и стручно мишљење Градског центра за социјални рад, Нови Београд нису у супротности, већ оба указују да је у интресу мал. ММ да везе са мајком буду

очуване те да се након прелазне фазе стручног праћења односа, уз превасходно уважавање жеље детета, повременим слободним и међусобно договореним сусретима, у време најповољније за дете, успостави квалитетнији и садржајнији однос између мајке и детета. Стога су супротни наводи жалбе, којима се израшава забринутост од могућег понашања тужене према детету у неконтролисаним условима неосновани. Према члану 61 Породичног закона Републике Србије дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи и побијана одлука је донета у најбољем интересу мал. ММ. Задржавање посета под надзором би само повећавало његово незадовољство и негативно би утицало на његов развој. Довољно је одрастао да са мајком договори и планира сусрет у опредељено време, па је модел виђања остварљив и примерен садашњој ситуацији.

Неосновани су наводи жалбе тужиоца да суд није имао у виду да је тужена физички злостављала дете чупањем за косу, вучењем за уши, завртањем руку или затварањем у купатило и остављањем детета у мраку док не промени своје понашање, јер из спроведеног вештачења тима КЦС Клинике за психијатрију Одсека за судску психијатрију који тим су чинили специјалисти неуропсихијатрије, судске психијатрије и медицинске психологије не проистиче да малолетни ММ има било какву врсту траума које је доживео на физичком или психичком пољу од стране мајке, већ напротив да у понашајној сфери малолетни ММ испољава елементе самосталности, уско когнитивно емоционално и социјално функционисање које је усклађено са календарским узрастом. Осим тога и бројни извештаји Центра за социјални рад Нови Београд код којих су парничне странке на евиденцији од 2005. односно 2010. године не указују на било каква злостављања од стране мајке, нити дете у свом исказу, а када је већ био у узрасту да може самостално да се изјасни, на њих указује. Писане изјаве комшија СС1, СС2 и СС3 од 26.07.2013. и 05.08.2013. године које је тужилац доставио уз тужбу и на којима заправо и темељи тужбу за лишење родитељског права, а које изјаве садрже описе радњи наводног злостављања су дате седам година након рођења малолетног ММ и годину дана након правноснажности пресуде о разводу брака парничних странака, а њихова садржина је у потпуној супротности са садржином пресуде о разводу брака П2. бр. 2070/11 од 20.04.2012. године, где се наводи изјава тужиоца да је по доласку са посла преузимао све обавезе око детета до спавања и током ноћи, а откада је ММ кренуо у вртић тужилац га је свако јутро сам спремао у вртић, а реч је о узрачном добу ММ од 1-3 године старости. Да је злостављања било тужилац би свакако морао то да примети на самом детету и имао би интереса да то истакне у брачном спору јер је тражио да му дете буде поверено. Разлог да се дете повери оцу је чињеница да је тужена ББ тада имала неколико трауматичних животних ситуација везаних за њен лични и емотивни живот и егзистенцију, била је без подршке примарне породице, за разлику од оца који је живео у стабилним условима, а не што је занемаривала или злостављала дете. Суд је, с обзиром на резултат вештачења, (којим је проверавано да ли се дешавало оно што у изјавама пише и да ли дете има неких последица), правилно одбио да саслуша ова лица као ведоке, јер би то водило само продужењу поступка, што је противно интересу мал. ММ.

Спроведеним вештачењем и дуготрајним опсервацијама стручних тимова органа старатељства нису уочени разлози који би оправдавали делимично лишење родитељског права. Нису откривени знаци злостављања, нити је одржавање личних

односа са мајком у слободним условима ризично за дете. Мајчино здравствено стање и ограничени родитељски капацитети су били разлог да се самостално вршење родитељског права повери оцу и утицали су на одлуку о одржавању личних односа, садашњи односи мајке и детета су последица обостране неспремности странака да сарађују и обострних пропуста у вршењу родитељског права, а то не оправдава да се да се мајка делимично лиши родитељског права из чл. 82 ст. 4 ПЗ. Лишење права на одржавање личних односа би било пре свега противно најбољем интересу детета, а нема ни околности које би оправдале лишавање права на учешће у одлучивању о питањима из чл 78 ст.4 ПЗ.

СМС комуникација странака од 19 до 25.04.2017.године, после пријема пресуде, приложена уз жалбу, у вези договора о реализацији виђања по привременој мери не утиче на правилност побијане пресуде. Другостепи суд ипак налази да је целисходно да се изјасни о овом наводу и прилогу жалбе. СМС поруке не делују ни као претња, ни као наредба, већ као покушај странака да остваре сарадњу и показују однос оптерећен међусобним неповерењем (тужена сматра да тужилац манипулише наставом да би јој ускратио сусрет са дететом, не верује у искреност поруке, тужилац јој одговара да не може и да ММ не пристаје и на крају свако пише да не мари за мишљење супротне стране) какви су описани у налазу комисије вештака и оваква комуникација иде у прилог проценама вештака и стручних тимова органа старатељства на којима је заснована побијана пресуда. На родитељима је да се потруде да својим односом не отпеређују и не збуњују дете, да смање неповерење, да буду толерантнији једно према другом и да ради добра свог сина почну да сарађују и да се договарају.

Потврђена је и одлука о привременој мери јер су испуњени услови предвиђени чланом 449 Закона о извршењу и обезбеђењу, а код чињенице да су услови и разлози за одређивање привремене мере цењени превасходно у односу на најбољи интерес малолетног ММ. Вероватност потраживања проистиче из права малолетног ММ да одржава личне односе са родитељем са којим не живи сходно члану 61 Породичног закона Републике Србије, а циљ мере је спречавање лоших последица на психички и емотивни развој малолетног детета уколико би му било ускраћено виђање са мајком.

Правилно је слободном оценом одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка сходно члану 207 Породичног закона Републике Србије, а из навода жалбе не произлази да разлози правичности упућују на другачију одлуку, с обзиром да су странке имале по структури сличне трошкове и да је поступак вођен првенствено у интересу њиховог детета.

Тужилац није успео у жалбеном поступку па нема ни право на трошкове другостепеног поступка. Тужена ни према врсти спора, а ни према постигнутом успеху нема право на трошкове жалбеног поступка.

Из наведених разлога на основу члана 390 ЗПП и 165 став 1 ЗПП донета је одлука као у изреци ове пресуде.

Председник већа-судија
Марина Јакић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић